

Kása

Itt most nem köleskásáról, hajdina- vagy rizskásáról lesz szó, hanem egyedül Kása Jánosról, barátomról és osztálytársamról, akit – én nem tudom, miért sose szólított senki Jánosnak, Jancsinak vagy Janinak, hanem egyedül Kásának. És amíg minden rendes hallgatónak megvolt a maga külön neve is – pl. Kovács Béla volt a Bütyök, Bene Gyula a Hadaró –, addig Kása nem kapott más nevet, ami azt jelentette, hogy ez a név elegendő önmagában is.

Kása barátom mindezekről függetlenül erősen hazudós volt. Ha szabad mondanom: lelkesen és folyamatosan hazudott, csodálatos rendszert alkotva hazugságai szövevényében, és olyan lelkenedező meggyőződéssel, hogy a leghidegebb kételkedés is elhanyagolt hazugságának meleg csábfényében.

– Nem jössz el gombázni? – kérdi egyszer Kása. – Atyám tegnap egy zsák vargányát hozott a csákberki erdőből...

(Kása jellemrajzához még hozzátartozik bizonyos választékos nyelvezet is, amelyet kineveltünk és tiszteltünk. Ő sosem mondta, hogy a „Fater” vagy az „Öregem”, neki az apja „Atyám” volt, anyja „Jó anyám” stb.)

Erősen benne voltunk már a nyárban, amikor Kása barátom gombázni hívott a csákberki erdőbe, amelyről csak annyit tudtam, hogy van valahol, messze, bizonytalan titokzatosság mögött.

– Sose érünk oda – ellenkeztem.

– Tudok egy rövid utat – csábított Kása –, és ha jókor felkelünk, délutánra már itthon is vagyunk. Egy-egy hátizsák finom gombával, persze. Jó anyám már szárítja, amit atyám hozott. Hús fűszerrel lett...

Így csábított Kása, az erdő és a gomba, és nincs azon semmi csodálni való, ha másnap a hajnal már a lángosi legelőn talált bennünket, erős igyekvésben a csákberki erdő felé. Szapora lépteinkre fokozó hatással volt Kása drámai előadása egy bikáról, amely ezen a tájon szokott legelni, és több pásztort átsegített már a boldogabb legelőkre...

Mondom, igyekvésben nem volt hiány, mégis majd dél volt, amikor lerogytunk végre a mérhetetlen erdő hűsén pihenni.

De gombát nem találtunk. Amit találtunk, arra Kása azonnal rámondta: mérges.

– Hát hol a fenébe szedte „jó atyád” a vargányát?

– Odább, ne légy türelmetlen. A kitartás meghozza a maga gyümölcsét...

Hát nem hozta meg! Annyit tekeregtünk pedig a sűrűben és szálásban, bokrok közt és vízmosásban, hogy a végén azt sem tudtuk, hol vagyunk. Kása sze-

rint a gomba amilyen gyorsan nő, olyan gyorsan el is tűnik. Valószínű, hogy összeszedték a cigányok...

– Cigányok?! Gyerünk haza, Kása...

– Várj csak; ugye, mi keletnek indultunk el, és nézd – a fáknek ez az oldala mohás... tehát erre van észak. Ugye?

Tökéletesen eltévedtünk. Egyszerre éhesek lettünk és szomjasak, főleg nagyon ijedtek az éh- és szomjhaláltól, vérengző bika és gyermekrabló cigányok árnyékában.

Egyszer csak Kása felüvöltött:

– Strekk! Strekk!

Kása „jó atyja” ugyanis nyugalmazott pályafelvi-gyázó volt, és gyermeke a vasútvonalat sose mondta másként. Később azonban kissé elbúsultuk magunkat, mert a megnyugtató sínpár nem mondott semmit, nem mondta, hogy jön vagy megy, és merre induljunk el rajta hazafelé.

Kása fejét vakarta, és talán még ma is vakarná, ha a melegben rezgő sínek végén fel nem tűnt volna egy kézi hajtány távoli zörgéssel.

– Trezina – ujjongott Kása –, trezina... – és mint vasutasgyermek, otthonosan lengette sapkáját a csatogva közeledő jármű felé.

A harcsabajuszú trezinás gyanakodva állt meg, de rögtön felderült. – Nini, te vagy az, kis Kása, hogy van az öreg?

– Tisztelteti Kovács bácsit... tetszik tudni, mi gombázni jöttünk.

– Fene van ebben a kánikulában, nem gomba. Gyertek, kapaszkodjatok föl, olyan ebédet kaptok, amilyent még nem ettetek.

Ez igen – gondoltam vidám trezinázás közben a bikára gondolva, amely a trezinát aligha támadja meg, s az ebédre, amilyent még nem ettünk. Vajon mi lehet?...

– Vendégeket hoztam! – rikkantott Kovács bácsi. – Anyjuk, elő azzal a finom kacsával!

Kovács néni terjedelmes volt, állandóan nevető, rettenetesen jószívű, mert minden combot a tányérunkra rakott, míg maga nem evett. Ennyi kacsacombot nem láttam még egy rakáson, de ilyen jót se.

– Ez azért ilyen finom – magyarázta a pályaőr –, mert kemencében sült, és valódi fűtyülő récék voltak.

– Vadrécék? – érdeklődött Kása.

– Hát elég vadak, de a cigányok azért megfogják. Furcsa, de vízzel fogják meg...

– Hogyhogy? – firtatta a dolgot Kása, Kovács néni pedig úgy nevetett, hogy a szék majd kiesett alóla.

– Úgy, hogy kiöntik a lyukból. Ürgehús ez, fiam, de a legfinomabb étel a világon...

Kása ekkor tarthatott a nyolcadik combnál... de megállt evés közben, és csuklott egyet. Elfehéredett, aztán csuklott még egyet, nagyot... tartalmasat.

– Vén számár – szidta Kovács néni férjét, de még akkor is nevetett. Igen jókedélyű asszonyság volt.

Bennem azonban jobban kitartott az ürge, ámbár többet én se kértem...

Kását akkor gyengéden hazatámogattam és lefektettem.

Később, évek múlva hallom, amint valakinek mondja:

– Előítélet, barátom, előítélet. Jó atyámnak volt egy alkalmazottja, aki kiválóan készítette el az ürgehúst. Csodálatos peccsenye, mondhatom...

Nem szóltam semmit; mert minek szóltam volna? Kása bácsinak nem volt alkalmazottja, csak házinyulai voltak: belga óriás meg bécsi kék. De Kása azokból se tudott enni.

*

Megjelent az Új Emberben, 1953. június 14-én. Tartalmazzák az Őszi vásár (1962), a Kődös utak (1979), és a Sárgaréz patkók (2007) c. kötetek.

*

Az illusztráció Csépany Márti fotója.

